

ע"פ 31309/03/17 - עלי חלבי נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה

13 יולי 2017

עפ"ת 31309-03-17 חלבי נ' מדינת ישראל

לפני הרכב כבוד השופטים:

ד"ר רון שפירא, סגן נשיא [אב"ד]

בטינה טאובר

תמר נאות פרי

המערער

עלי חלבי

ע"י עו"ד ח. גלזר

נגד

המשיבה

מדינת ישראל

פסק דין

ערעור על הכרעת הדין של בית המשפט השלום לתעבורה בעכו (כב' השופט א' קאופמן) אשר ניתנה ביום 15.8.2016 בתיק גמ"ר 4086-12-16.

השופטת תמר נאות-פרי:

ההליך בבית המשפט קמא -

1. כתב האישום בבית המשפט קמא עוסק באירוע טרגי מיום 5.5.2012, אשר במסגרתו מצא את מותו המנוח מרדכי גולן ז"ל (להלן: "המנוח").

2. על פי האמור בכתב האישום, ביום האירוע, נהג המערער, מר עלי חלבי (להלן: "המערער"), בטרקטור בכביש 854 בין כרמיאל לתפן (להלן: "הכביש"), בשעה 07:20 בבוקר. מוסכם כי לפני העלייה לכביש, הטרקטור הגיע בדרך עפר מכיוון נח"פ, וכאשר הגיע לכביש, פנה ימינה והחל לנסוע בשולי הכביש, בצד ימין. לטרקטור הייתה מחוברת כף אחורית ועליה מספר מיכלי מים (להלן: "הכף האחורית"). בשלב מסוים אירעה תאונת דרכים בין הטרקטור לבין שלושה אופנועים, אשר התנגדו בטרקטור האחד אחרי השני ואחרי השלישי. על האופנוע הראשון נהג המנוח, על האופנוע השני נהג מר שמעון אמסלם (להלן: "אמסלם") ועל השלישי - מר יועד לוי (להלן: "לוי"). עקב ההתנגשות, שלושת האופנועים נפלו עם רוכביהם, המנוח נהרג ואמסלם ולוי נפצעו.

3. טענת המשיבה הייתה כי התאונה נגרמה בשל כך שהטרקטור ביצע סיבוב פרסה, במקום שבו קיים קו הפרדה רצוף לבן, וכאשר הטרקטור היה באמצע ביצוע הסיבוב, בעודו ניצב למסלול הנסיעה, הגיעו שלושת האופנועים, מכיוון הנסיעה של הטרקטור, לא הספיקו לבלום, וכך אירעה ההתנגשות.

4. נוכח האמור בכתב האישום אשר הוגש לבית המשפט קמא, יוחסו למערער עבירות של גרם מוות ברשלנות, לפי סעיף 304 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "**חוק העונשין**") + סעיף 40 + סעיף 64 לפקודת התעבורה [נוסח חדש] תשכ"א-1961 (להלן: "**פקודת התעבורה**"); אי מתן זכות קדימה, לפי תקנה 64(א)(2) לתקנות התעבורה תשכ"א-1961 (להלן: "**תקנות התעבורה**"); פניה שלא בבטחה, לפי תקנה 41 לתקנות תעבורה; גרימת חבלות של ממש, לפי סעיף 38(3) לפקודת התעבורה; גרימת נזק, לפי תקנה 21(ב)(2) לתקנות התעבורה ונהיגה ללא פוליסת ביטוח, לפי סעיף 2 לפקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש].

5. תמצית עמדת המערער הייתה כי הוא לא ביצע סיבוב פרסה, אלא שהוא נסע בשול בצד ימין של הנתבי, אך בשל צמחיה שהייתה בצד הדרך, הוא סטה **מעט** אל תוך הנתבי הימני. או אז, שניים מתוך שלושת האופנועים פגעו בכף האחורית, באופן שהביא לכך שהטרקטור הסתובב סביב צירו, וכך, החלק הקדמי של הטרקטור סטה שמאלה אל תוך נתיב הנסיעה - ואז האופנוע של המנוח התנגש בטרקטור, בחלקו הקדמי.

6. בפני בית המשפט קמא התנהלו כמה ישיבות ובמהלכן העידו העדים הבאים: רוכב האופנוע אמסלם; רוכב האופנוע לוי; השוטר סביתי (שהיה הראשון שהגיע לזירה אחרי התאונה, להלן: "**השוטר**"); בוחן התנועה הבכיר וחוקר התאונות מטעם המשיבה, מר איל דגש (להלן: "**בוחן התנועה**"); המערער עצמו; הגב' אמינה חלבי (להלן: "**אשת המערער**"); מר מוחמד עכאוי (חבר של המערער שהגיע למקום לאחר התאונה, להלן: "**החבר**"); והמומחה בתחום הבטיחות בתעבורה מטעם המערער, מר דורון פת (להלן: "**מומחה ההגנה**").

הכרעת הדין וגזר הדין קמא -

7. בית המשפט קמא, לאחר שמיעת העדויות, ביקור במקום ובחינת שאר הראיות, מצא לנכון להרשיע את המערער בעבירות שיוחסו לו וקבע - בעיקרם של דברים - כי התאונה התרחשה בשל שהמערער ביצע סיבוב פרסה על גבי סימון של "פס לבן", ובשל כך נגרמה התאונה.

8. בהמשך טענו הצדדים לעונש ובית המשפט קמא גזר על המערער את העונשים הבאים: עונש של מאסר בפועל למשך שישה חודשים אשר ירוצה בעבודות שירות; עונש של מאסר על תנאי למשך שישה חודשים (כאשר התנאי יהיה בתוקפו למשך 3 שנים ויופעל כל אימת שיעבור המערער עבירה של גרימת מוות ברשלנות או עבירה של נהיגה בזמן פסילה); כמו כן הורה בית המשפט קמא על פסילת רישיון הנהיגה של הנאשם לצמיתות.

הערעור -

9. המערער הגיש את ערעורו אך ורק בנוגע להכרעת הדין, ואין כל צורך להתייחס לנושא העונש.

10. טענות המערער הן הבאות:

בית המשפט קמא שגה עת הגיע למסקנה שהמערער ביצע פניית פרסה;

בית המשפט קמא שגה עת לא ייחס משקל לכך שהלכה היא שיש לייחס את האחריות בגין קרות תאונה למי "שמגיע מאחור" והואיל והאופנועים הם שהגיעו מאחור, אזי שהם אחראים לקרות התאונה, ולמצער, יש להשית עליהם אחריות חלקית; לא היה כל מכשול אשר מנע משלושת האופנועים להבחין בטרקטור והם היו חייבים לשמור על מרחק מתאים ולבלום על מנת למנוע את התאונה - והעובדה שהם לא עשו מאמצים אשר היו יכולים למנוע את התאונה,

גורמת לניתוק הקשר הסיבתי בין האופן שבו נהג המערער לבין התאונה;

בית המשפט קמא שגה בכך שקבע שהעדים אמסלם ולוי היו מהימנים, לרבות בשל העובדה שהם מעורבים בתאונה ויש להם אינטרס לנסות ולחלץ עצמם מאשמה שכרוכה באי שמירת מרחק מהטרקטור;

בית המשפט קמא שגה שלא אימץ את טענת המערער לפיה הטרקטור סטה עקב פגיעת האופנועים; ובדומה - בית המשפט קמא שגה בכך שקבע שעדותו של המערער הייתה בלתי מהימנה, תוך שיש לזכור שעל התביעה להוכיח את אשמת המערער, והמערער לא צריך להוכיח את חפותו;

בית המשפט קמא שגה עת קבע ממצאים על סמך בוחן התנועה, נוכח טעויות בחוות דעתו;

בית המשפט קמא לא ייחס משקל לזיהום הזירה באופן שהשליך על הממצאים העובדתיים;

בית המשפט קמא שגה בכך שלא אימץ את מסקנות מומחה ההגנה;

בית המשפט קמא שגה בכך שהסיק מסקנות מהביקור במקום, אשר התקיים שנים לאחר האירוע;

בית המשפט קמא שגה כאשר סבר שהמערער הודה בשלב מסוים בכך שניסה לבצע את פניית הפרסה ורק לאחר מכן חזר בו מגרסה זו, ובנוסף שגה בית המשפט קמא שראה בדברים שכביכול אמר המערער לשוטר כחיזוק לראיות המשיבה, כאשר הדברים נאמרו ללא שהשוטר מזהיר את המערער;

בית המשפט קמא לא ייחס חשיבות לכך שהמהירות של הטרקטור הייתה נמוכה וזאת בהתייחס למהירות הגבוהה שבה נסעו שלושת האופנועים;

בית המשפט קמא שגה בכך שלא ייחס משקל לכך שהפס הלבן הרציף בזירה, סומן שלא כדין.

11. המשיבה טענה כי אין מקום לקבל מי מטענות הערעור, ומבקשת להותיר את קביעותיו העובדתיות של בית המשפט קמא על כנן. המשיבה מדגישה, כי המדובר בערעור עובדתי וכי אין כל מקום לשנות מקביעות בית המשפט קמא בדבר מהימנותם של אמסלם ולוי ובדבר אי-מהימנותם של המערער ואשת המערער. עוד נטען, כי אין אף מקום להתערב בכך שבית המשפט קמא העדיף את חוות הדעת של בוחן התנועה על פני חוות הדעת של המומחה מטעם המערער, וזאת למרות שאכן נפלו כמה שגגות מלפניו של בוחן התנועה אשר אל עצם קיומן ומשקלן, מתייחס בית המשפט קמא באריכות.

דין והכרעה -

12. לאחר שקילת טענות הצדדים ובחינה קפדנית של חומר הראיות שהוצג לעיונו - אמליץ לחברי הנכבדים להרכב לדחות את הערעור (למעט בנוגע להרשעה מכוח תקנה 64(א)(2) לתקנות התעבורה).

13. מקדמית, יוער כי הודעת הערעור מתייחסת לכל אחת ואחת מקביעותיו של בית המשפט קמא, אך הלכה היא כי ערכאת הערעור אינה חייבת להתייחס לכל טענה וטענה, ודי לנו, כערכאת ערעור, אם נבחן את פסק הדין קמא כמכלול, ואחר דברים אלו - אתייחס להלן לעיקר ממצאיו של בית המשפט קמא והטענות של המערער שהופנו כלפי ממצאים אלו.

הקביעות העובדתיות -

העדויות של המעורבים בתאונה: שני רוכבי האופנועים והמערער -

14. שלושה עדים היו מעורבים ישירות באירוע, באותן דקות קריטיות עובר לתאונה ובמהלך התאונה עצמה, והם - המערער, אמסלם ולוי. בית המשפט קמא קבע, לאחר שמיעת שלושתם, לרבות בחקירות נגדיות מקיפות, כי גרסת המערער אינה אמינה, סותרת את עצמה ואינה הגיונית, ולעומת זאת - הגרסאות של אמסלם ושל לוי, אמינות - כל אחת כשלעצמה ותואמות האחת את השנייה.

עסקינן, בקביעה עובדתית "מובהקת" לגבי אמינותם ואי-אמינותם של שלושת עדי המפתח, קביעה עובדתית אשר סומכת על התרשמות בלתי אמצעית של בית המשפט קמא משלושת העדים. כידוע, ערכאת הערעור תמנע מהתערבות בממצאים עובדתיים, אותם קבעה הערכאה המבררת, קל וחומר כשעסקינן בממצאים המתייחסים לאמינות עדים מסוימים, ובמיוחד שעה שגרסת המערער עומדת בסתירה לגרסה של אמסלם ולוי, כך שאין ספק שהייתה חובה להכריע מי משתי הגרסאות משקפת את מצב הדברים כהוויתם. אף כי דומה שהדברים ברורים, נפנה לע"פ 808/16 פלוני נ' **מדינת ישראל** (23.5.2017), לאמור:

"כידוע, ערכאת הערעור תימנע מלהתערב בממצאי עובדה ומהימנות של הערכאה הדיונית. הטעם להלכה זו נעוץ בכך שלערכאה הדיונית יתרון מובנה על פני ערכאת הערעור, היות שהיא זו ששמעה את העדים, התרשמה מהם באופן בלתי אמצעי, ואף צללה לנבכי הראיות והמסמכים שהובאו לפניה [ראו למשל: ע"פ 9352/99 **יומטוביאן נ' מדינת ישראל**, פ"ד נד(4) 632, 643 (2000); ע"פ 2202/08 **פסקו נ' מדינת ישראל**, פסקה 37 (7.3.2012) ...; ע"פ 1656/16 **דוידוביץ נ' מדינת ישראל**, פסקה 62 (20.3.2017)]."

15. מעבר לאמור, במקרה זה, בחינת הקביעות העובדתיות וקביעות המהימנות לגופן, מחייבת את המסקנה כי לא נפלה כל שגגה במסקנותיו של כב' השופט קמא.

16. באשר לעדותם של אמסלם ולוי - בניגוד לעמדת המערער, אינני סבורה כי יש לעדים אלו אינטרס אישי שיכול להניע אותם למסור גרסה שקרית (וזאת אף אם ניקח בחשבון את ההליך האזרחי ואת העובדה שיש להם אינטרס לגיטימי להגיע לחקר האמת בכל הנוגע לאירוע אשר גבה את חייו של חברם המנוח ואשר הסב להם פגיעות בגוף). שני העדים העידו, כל אחד בנפרד, כי כאשר הם הגיעו אל המקום שבו אירעה הפגיעה עם הטרקטור, הטרקטור נסע בצד ימין ולפתע "שבר שמאלה" וביצע פניית פרסה על "הקו הלבן".

אמסלם הסביר כי הטרקטור מלכתחילה נסע בצד ימין כאשר הוא בולט במקצת אל תוך הנתיב וכי לפתע הוא ביצע את סיבוב הפרסה "בלי להסתכל, בלי כלום". הוא אף העיד כי המנוח ניסה "לברוח שמאלה", וכי הוא עצמו בלם וניסה לברוח ימינה, אך הכביש היה חסום לכל רוחבו בשל האורך של הטרקטור בצירוף הכף האחורית. הוא מפרט בעדותו באופן חד משמעי כי כאשר אירעה ההתנגשות בין הטרקטור לבין האופנוע של המנוח, הטרקטור היה במצב "מאונך" ועמד "על שני הנתיבים ביחד כשהקו הלבן חוצה אותו". בית המשפט קמא מתייחס לכך שקיימת רק סתירה בודדת בין האמור בתצהירו של אמסלם (אשר הוגש בתיק האזרחי המתנהל לגבי התאונה) לבין העדות בבית המשפט וזאת היות ובתצהיר כתב אמסלם כי הוא הבחין בטרקטור רק "לשבריר שניה" לפני התאונה, וזאת בניגוד לעדותו בבית המשפט שאז העיד כי הוא ראה את הטרקטור נוסע בצד הימני לפני התאונה ואם כך הדבר - סימן שהוא ראה אותו במשך פרק זמן של יותר משבריר שניה לפני ההתנגשות. בית המשפט קמא כותב כי זהו אי הדיוק היחיד שנמצא בין

העדות לבין התצהיר ואין בו כשלעצמו כדי לגרוע מההתרשמות של בית המשפט מכך שאמסלם העיד באשר לעובדות כהוותם וכי הוא דייק בתיאוריו.

לוי העיד אף הוא כי כאשר הגיע לאזור התאונה, במקביל להגעת חבריו, הוא ראה שהטרקטור, שאליו מחוברת הכף האחורית, עומד באופן שהוא חוסם את כל הנתיב הימני ומגיע עד הנתיב השמאלי, בניצב לכיוון התנועה. אף לוי מתאר כי הוא ראה שהמנוח ניסה לברוח לנתיב השמאלי ואף הוא עצמו ניסה לבלום אך לא הצליח ופגע בכף האחורית, וכדבריו: "הוא חסם את כל הכביש, לא היה לאן לברוח". עד זה השתמש אף הוא בביטוי "חלקיקי שניות" על מנת לתאר את משך הזמן שחלף בין הרגע שבו הבחין בטרקטור לבין ההתנגשות, וזאת בתצהיר שהוא הגיש, ונטען כלפיו שהאמור אינו מתיישב עם העדות שלו בבית המשפט, אלא שבית המשפט קמא קבע לגבי עדותו הייתה מהימנה וכי אין סתירה בין האמור בתצהיר לבין העדות, שכן לוי לא אמר שהוא הספיק לראות את הטרקטור בצד ימין לפני תחילת סיבוב הפרסה, אלא העיד שכאשר הוא ראה את הטרקטור, היה זה כאשר הטרקטור כבר היה ניצב למסלול הנסיעה (כלומר באמצע ביצוע סיבוב הפרסה).

17. המערער במסגרת הטענות, לא הצביע על כל סתירות פנימיות בעדויות של אמסלם או של לוי ואף לא הראה כי עדותו של האחד סותרת את עדותו של השני, ולכן אין כל בסיס לסטות מקביעת בית המשפט קמא לגבי האמון שהוא רכש לעדויות של שני עדים אלו. משמע, שהטרקטור ביצע סיבוב פרסה וכבר היה במצב שהוא חוסם את כל הכביש, בניצב למסלול, כאשר התרחשה התאונה. כבר בכך יש כדי לשלול את גרסת המערער לפיה הוא רק "סטה מעט" שמאלה והחבטות של האופנועים בכף האחורית הן שגרמו לטרקטור להסתובב למצב בו הוא היה, בניצב למסלול הנסיעה.

18. באשר לעדותו של המערער - כי כידוע, שקריו של נאשם בהליך פלילי אינם יכולים לחייב כשלעצמם מסקנות לחובתו, שכן על המאשימה לבסס את האמור בכתב האישום מעבר לכל ספק סביר על בסיס הראיות מטעמה, וזאת ללא כל קשר לשאלת מהימנותו או אי-מהימנותו של הנאשם. כלומר, שקריו של הנאשם אינם יכולים לשמש בסיס להרשעתו. אלא, שהמערער הוא זה שמבקש לבחון במסגרת ערעור זה את קביעתו של בית המשפט קמא לגבי כך שעדותו הייתה בלתי מהימנה, ומעבר לכך - ככל שבית המשפט מוצא שנאשם פלוני משקר לגבי נקודות מכריעות, ייתכן וניתן לייחס לכך משקל, וראו את ע"פ 2686/15 **בנטו נ' מדינת ישראל** (5.3.2017), שם נפסק כך:

"כידוע, בתנאים מסוימים, שקריו של נאשם עשויים לשמש כראיית חיזוק ואף כסיוע לגרסה המפלילה. זאת, כאשר מדובר בשקר בעניין מהותי; אשר מוכח בראיה או בעדות עצמאית; השקר ברור וחד משמעי; והוא מכוון להכשיל את החקירה ולהטעות את בית המשפט; ותנאי נוסף הוא כי השקר קשור לעבירה עליה נסב המשפט ואינו נובע מעילה שאינה רלבנטית לצורך בירור האשמה (ע"פ 161/72 סרסור נ' מדינת ישראל, פ"ד כח(2) 203 (1974); דנ"פ 4342/97 אל עבד נ' מדינת ישראל (28.4.1998); ע"פ 8754/13 סעדה נ' מדינת ישראל (15.1.2015)). כפי שצינתי, בהקשר זה, בע"פ 3731/12 סוילם נ' מדינת ישראל (11.11.2014), "שקרי הנאשם בחקירה אינם יכולים להחליף את התשתית הראייתית הנדרשת לצורך הרשעה, אך ניתן לייחס להם משקל עצמאי, כראיה המחזקת את ראיות התביעה [...]. כוחם הראייתי של השקרים מותנה בהיעדרו של הסבר סביר, שניתן על-ידי הנאשם לאותם שקרים" (שם, בפסקה 75).

19. במקרה זה, שקריו של הנאשם מהותיים, מתייחסים לשאלות שנמצאות ב"גרעין הקשה" של העובדות ששנויות במחלוקת - ואני סבורה כי יש להם משקל כמחזקים את ראיות המשיבה, ולכן נתייחס בשלב זה בקצרה לנושא זה, הגם שההרשעה של המערער מבוססת על ראיות המשיבה ולא על אי מהימנותו של המערער (או מי מעדי ההגנה).

20. אפנה אפוא עתה לסתירות ולקשיים שקיימים לגבי גרסת המערער, וזאת על מנת להמחיש את המסקנה שלי (הזהה למסקנתו של בית המשפט קמא), לפיה לא ניתן לאמץ את גרסת המערער.

ראשית יש לראות כי המערער טען כי סטה ממסלול נסיעתו בשול הימני בשל הצורך לעקוף מכשול של עצים אשר צמחו בצד הדרך וחרגו אל תוך מסלול נסיעתו, וכפי שהוא תיאר - "השיחים כיסו חצי מהשוליים". דא עקא, שמהתמונות שצולמו בזירה ביום האירוע עולה כי אין מכשול של עצים או של שיחים שכזה, וישנם שיחים מועטים אשר עלוותם חורגת אל תוך מסלול הנסיעה באופן מזערי (וראו כי בחלק מהתמונות מוקפים בעיגול השיחים שבצד הדרך, אשר לא חורגים אל הכביש אלא בכ-20 סנטימטרים לכל היותר). עוד אפנה לכך שהמערער בחקירותיו במשטרה נשאל לגבי השיחים, ולגבי כך שהתמונות שוללות את טענתו בהקשר זה, והתשובות היו שלא מן העניין וזאת בלשון המעטה (מוצג ת/12, עמ' 4 שורה 83 ומוצג ת/13, עמ' 2 שורה 14).

שנית, המערער טען כי הפגיעה **הראשונה** בטרקטור הייתה בחלק האחורי, בכף האחורית (וכי מכה זו גרמה לטרקטור להסתובב), למרות שכל העדים, כולל בוחן התנועה וכולל מומחה ההגנה, מסכימים כי הפגיעה **הראשונה** הייתה של האופנוע אשר עליו רכב המנוח, אשר פגע בחלק הקדמי של הטרקטור, ולא בכף האחורית. אין ספק כי המדובר בנקודה מהותית.

שלישית, במהלך החקירה ביום האירוע, המערער ניסה לטעון כי האופנוע של המנוח בכלל לא פגע בו, משמע - כי בכלל לא היה מגע בין האופנוע של המנוח לבין הטרקטור וכי המנוח ניסה לסטות ממסלול הנסיעה, ונפל לשולי הכביש או לתעלה או שנפגע מסיבה זו או אחרת. טענת המערער לפיה "היו רק שתי פגיעות" (מוצג ת/12, עמ' 3, שורה 67) עומדת בסתירה ברורה לעדויות של אמסלם, של לוי ושל שני המומחים כיון שכולם טוענים כי כל שלושת האופנועים פגעו בטרקטור, ולא רק שניים.

בית המשפט קמא אשר שמע את המערער בחקירותיו הממושכות בפניו התרשם מכך שהמערער לא דובר אמת וכי הסתירות בין עדותו לבין שאר הראיות לא נובעות מטעות בשל החוויה שעבר אלא שהמדובר בניסיון לספק הסברים בדיעבד לתאונה הקטלנית, על מנת להפחית מאחריותו. המדובר בהתרשמות בלתי אמצעית של כבוד השופט קמא מהמערער ומהאופן שבו הוא מסר את תשובותיו, מהאופן שבו הוא מתמודד עם שאלות נוקבות שהוצגו בפניו, וכפי שכבר נכתב מעלה לא מצאתי שיש כל מקום לשנות מקביעות אלה של הערכאה המבררת.

עוד יצוין כי המערער לא מכחיש את העובדה שהוא התכוון לעשות סיבוב פרסה, אלא שטענתו הייתה שהוא התכוון לנסוע במעלה הכביש עוד כברת דרך ולבצע את סיבוב הפרסה במקום שמותר לבצע את הסיבוב, במקום שבו יש "קו מקווקו", כדבריו. הדבר מחזק במובן מסוים את גרסת המשיבה כיוון שיש הבדל בין מי שמודה שהוא היה אמור לבצע סיבוב פרסה לבין מי שאין כל סיבה להניח שירצה לבצע סיבוב שכזה וכי מסלול נסיעתו היה אמור להיות אחר לחלוטין.

העדויות של השוטר -

21. השוטר הגיע לזירה ראשון מבין כוחות ההצלה, וכאשר פנה למערער ושאל "מה קרה", השיב לו המערער כי הוא "ביצע סיבוב פרסה ואז האופנועים התנגשו בו" (להלן: "**ההודעה**"). השוטר רשם את הדברים, והמערער התנגד להצגת המסמך ולעדויות של השוטר מחמת העובדה כי השוטר לא הזהיר אותו כדין טרם שוחח עמו וטרם גבה ממנו את ההודעה.

בית המשפט קמא קיבל את הטיעון וקבע כי באותו השלב המערער היה חשוד בעבירה חמורה של גרם מוות ברשלנות ואף היה בסטטוס של "מעוכב", ולכן היה צריך להזהיר אותו כדין טרם גביית ההודעה. עם זאת, נקבע כי העדר האזהרה אינו פוסל לחלוטין את ההודעה כבלתי קבילה, תוך יישום המבחנים שנקבעו בהקשר זה בהלכת יששכרוב (ע"פ 5121/98 **יששכרוב נ' התובע הצבאי**, פ"ד סא(1) 461). בית המשפט קמא בחן את אופייה וחומרתה של הפרת הזכויות של המערער ואת היקף חוסר החוקיות שכרוך בגביית ההודעה בהעדר האזהרה, וקבע כי אין המדובר בפעולה בחוסר תום לב אלא בשאלה ספונטנית של השוטר שהגיע לזירה מורכבת עם הרוג ונפגעים, אשר הפנה שאלה טבעית לנהג אשר נחזה להיות מעורב ושאל אותו "מה קרה". עוד מצוין בית המשפט קמא כי מיד לאחר שהשוטר הבין מתשובתו של המערער שהדברים שהוא מוסר עלולים "לסבך אותו", הוא עצר את השיחה, הזהיר כדין את המערער, ולפני שנגבתה ממנו העדות הראשונה במשטרה הוא אף התייעץ עם עו"ד.

לכן, קובע בית המשפט קמא, ההודעה אינה בלתי קבילה, אם כי משקלה נמוך ביותר והיא יכולה להוות לכל היותר חיזוק לגרסת המשיבה.

22. המערער טוען כי טעה בית המשפט קמא שעה שראה בדברים משום חיזוק לגרסת המשיבה, אם כי לא הועלו טענות לגבי יישום הלכת יששכרוב על המקרה דנן. במצב דברים זה, היות והמערער לא טוען כי ההודעה אינה קבילה, והוא רק סבור כי היא לא יכולה להוות חיזוק - אני סבורה כי יש לדחות את הטענה, מה גם שהיא אינה יכולה לסייע בידו. אף אם נצא מנקודת ההנחה שמשקלה של ההודעה נמוך ממה שסבר בית המשפט קמא, ואף אם היא אינה בגדר "חיזוק" או "סיוע" - קיימות ראיות למכביר גם ללא ההודעה המוכיחות את גרסת המשיבה, ולכן - אין עוד צורך להמשיך ולדון בטענה בהקשר זה.

העדות של אשת המערער -

23. אשת המערער הייתה עם המערער בשלב הראשון של הנסיעה וירדה מהטרקטור שעה שהטרקטור עלה מהשביל הצדדי אל הכביש, כך שבמועד האירוע אשת המערער לא הייתה על הטרקטור. היא נשארה בצד הדרך וחצתה את הכביש רגלית לצד השני, וכדבריה, המתינה למערער עד אשר יבצע את פניית הפרסה ויחזור לאסוף אותה. לשיטתה, היא לא הסתכלה לכיוון התאונה ורק לאחר ששמעה את הקולות עקב התאונה התקרבה וראתה את הזירה. בית המשפט קמא מתייחס לכך שהמערער לא הזכיר את נוכחותה של אשתו בזירה וכי הוא מתרשם שייתכן והדבר היה בכוונת מכוון, שכן המערער ניסה להרחיק אותה ממסירת עדות וניסה להביא למצב שבו היא לא תחקר על ידי המשטרה. אינני בטוחה שכן הם פני הדברים, אך בכל אופן אני מסכימה עם בית המשפט קמא אשר קבע כי לפי הדברים של אשת המערער עצמה היא הייתה במרחק של כ-25 מטר ממקום האירוע בעת שהתרחש ולמרות זאת לא מסרה נתונים לגבי מיקום הטרקטור, מיקום האופנועים, הזווית שבה עצר הטרקטור יחסית למסלול הנסיעה מיד לאחר הפגיעה וכיוצא באלו נתונים, אשר אמורים היו להיות בידעיתה. שעה שהיא לא מסרה אותם, אין אלא לתהות שמא לו הייתה מוסרת את הנתונים הם היו פועלים לחובת המערער ותומכים בגרסת המשיבה.

חוות הדעת של המומחים -

24. חוות הדעת של בוחן התנועה - המערער ממקד טענות רבות בפגמים שנפלו בחוות הדעת של בוחן התנועה מטעם המשיבה ובליקויים שהתגלו בהתנהלותו בזירה. אין ספק כי נפלו כשלים מסוימים בטיפול בזירה וניתן היה למצוא את הדרך לגרום לכך שלא יכנסו גורמים זרים לזירה שסומנה (הגם שיש לזכור שהיה צורך לטפל בפצועים וכמובן בגופתו של המנוח ולא ניתן לדרוש שתישמר זירה סטרילית לחלוטין). אין אף ספק כי בוחן התנועה שגה לגבי נקודה

עובדתית אחת, כאשר קבע שהאופנוע השני (האופנוע הכחול), עליו רכב אמסלם, פגע בחלק הקדמי של הטרקטור שעה שמשאר הראיות עולה באופן ברור שהוא פגע בחלק האחורי, כלומר בכף האחורית. אלא שאין בשני הנתונים האלה כדי לכרסם במסקנות העיקריות של חוות דעתו, ובמיוחד אין בכך כדי לגרוע כהוא זה משתי המסקנות החשובות והקריטיות של בוחן התנועה, והן: שהפגיעה הראשונה הייתה הפגיעה של האופנוע של המנוח בחלק הקדמי של הטרקטור, ושהטרקטור עמד באותה עת בניצב לכיוון התנועה בעת התאונה. יש לראות כי המסקנה לגבי כך שהפגיעה הראשונה הייתה על ידי האופנוע של המנוח, מקובלת אף על מומחה ההגנה.

במצב דברים שכזה, אין כל בסיס לתזה שמציגה ההגנה לפיה הטרקטור נסע בשול וסטה לתוך הנתיב סטייה קלה ביותר (בשל הצמחייה) ורק בגלל שהאופנועים השני והשלישי פגעו בכף האחורית, הסתובב הטרקטור על צירו, כך שהחלק הקדמי של הטרקטור נכנס אל תוך נתיב הנסיעה ואז פגע בו האופנוע של המנוח. כיוון שמוסכם על שני המומחים שהפגיעה הראשונה הייתה של אופנועו של המנוח, הרי שאין כל אפשרות להיתכנותה של התזה מטעם ההגנה ולכן אין כל חשיבות לשאלה אם בחלק האחורי פגע רק האופנוע השלישי או שגם האופנוע השני פגע שם. רוצה לומר, שהעובדה שבוחן התנועה טעה לגבי אחד משני האופנועים הנוספים, ואופנוע זה פגע בחלק האחורי ולא בחלק הקדמי, אינה יכולה לשנות את התוצאה הסופית.

25. גם באשר לזיהום הזירה אני מסכימה עם עמדתו של בית משפט קמא אשר מפרט באריכות את מסקנותיו בהקשר זה. בית המשפט קמא קבע כי את הטרקטור עצמו הזיז דווקא המערער ואחר מטעמו וככל שהייתה חשיבות לבחון את המנח המדויק של הטרקטור מיד לאחר שעצר, הרי שהמערער עצמו היה זה אשר מנע את האפשרות לבדוק את המיקום המדויק כאמור. באשר לשברים של האופנועים אשר לטענת המערער זזו באופן חלקי ממיקומם - קובע כב' השופט קמא כי אף אם זזו כמה פריטים אין בכך כדי לגרוע מהיכולת להסיק מסקנות בדבר מסלול נסיעתם של האופנועים בשל שאר הממצאים אשר כן קיימים ואשר לא הוזזו, ואף בהקשר זה עמדתי היא שהשאלה המרכזית נותרה האם המערער ביצע סיבוב פרסה בעת האירוע והשאלה איך בדיוק נפגעו האופנועים השני והשלישי, מה בדיוק היה המסלול אשר לאורכו נחבטו לאחר הפגיעה והיכן היו ממוקמים כל השברים של האופנועים - לא הייתה שאלה שבגרעין המחלוקת.

26. אשר על כן לא נפל כל פגם במסקנותיו של בית המשפט קמא ולפיהן הפגמים והכשלים שקיימים בחוות הדעת של בוחן התנועה אינם יכולים לשנות את המסקנה הסופית של חוות דעתו, אותה יש לאמץ בשל הגיונה הפנימי ובשל העובדה שהיא תואמת את שאר הממצאים בזירה.

27. חוות הדעת של מומחה ההגנה - אין מקום לשנות מהמסקנה בדבר אי-אימוצה של חוות הדעת מטעם ההגנה. בית המשפט קמא סוקר באריכות את עמדתו לגבי חוות הדעת של מומחה ההגנה ולגבי חקירתו בבית המשפט ומונה בעמודים 11-14 את הסתייגותיו מהדברים שכתב מומחה ההגנה ואת עמדתו לגבי חקירתו הנגדית כאשר בית המשפט קמא מפרט את התשובות אשר הוא מצא כלא מניחות את הדעת ואף קבע כי בכמה מקרים המומחה "התפתל בעדותו וסתר את עצמו" (עמ' 14 להכרעת הדין). בית המשפט קמא אף מצביע על כך שמומחה ההגנה התעלם מחלק מהממצאים הברורים שהיו בזירה (כגון החריצים בכביש ושובל השרידים של האופנועים), ועל כך שהוא לא ביצע כל מדידות או שקילות לגבי הטרקטור והכף האחורית במטרה לנסות ולהראות כי מבחינה פיזיקאלית התיזה של המערער אפשרית (כלומר, חישובי כוחות, וקטורים, משקלים וכו') - אשר יראו כי קיימת אפשרות שאופנוע אחד שפגע בכף האחורית יגרום לטרקטור "להסתובב סביב מרכז הכובד שלו" ולמצוא עצמו בניצב למסלול הנסיעה, כפי שטען המערער). דומה כי הדבר מצטרף למסקנה בדבר העדפת המסקנות של בוחן התנועה על פני מסקנותיו של מומחה

ההגנה.

28. מזכיר את ההלכה, כפי שסוכמה לאחרונה בע"פ 1872/16 **דז'לדטי נ' מדינת ישראל** פסקה 44 (18.5.2017), לאמור:

"ערכאת הערעור תיטה שלא להתערב בהחלטת הערכאה הדיונית לאמץ את ממצאיהן ומסקנותיהן של חוות דעתו ועדותו של מומחה אחד ולהעדיף על פני אלה של מומחה אחר, והיא תעשה כן רק במקרים חריגים שבהם נפלה טעות ברורה ובולטת בהחלטת הערכאה הדיונית:

"הכרעה בין חוות-דעת של מומחים המוגשות לבית המשפט, מתבססת, בין היתר, על התרשמותה של ערכאת הדיון ממהימנותם של העדים ומקצועיותם, ומידת השכנוע בעמדות שהציגו כמו גם על התחשבות בכוחן המשכנע של העמדות שהוצגו נוכח הראיות האחרות שבתיק, ניסיון החיים והשכל הישר. 'עדויות של מומחה' - כך נקבע - 'נבחנת על ידי בית המשפט בשני מישורים: מישור המהימנות האישית - במסגרתו נבחנת מהימנותו של המומחה ככל עד אחר; ומישור האמינות המקצועית - במסגרתו נבחנים רמתו המקצועית של המומחה, וטיב ואופי הבדיקה או הבירור האחר שערך ואשר מכוחם הגיע למסקנותיו' (ע"פ 1839/92 אשקר נ' מדינת ישראל (4.9.1994) פסקה 4, לפסק דינו של השופט קדמי. והשוו: ע"א 1639/01 קיבוץ מעין צבי נ' קרישוב, פ"ד נח(5) 215, 237-240 (2004); ... א' סטרשנוב 'ראיות מדעיות ועדות מומחים בבית המשפט' רפואה ומשפט - ספר היובל (2001) 177).

ההכרעה בין חוות דעת מומחים שקולה, אפוא, להכרעה בממצאי עובדה ומהימנות, ומשכך, ההתערבות בה נעשית במשורה ורק במקרים חריגים בהם נפלה טעות ברורה ובולטת בהעדפתה של חוות דעת אחת על פני רעותה (ע"פ 1242/06 צור נ' מדינת ישראל (13.6.2007), פסקה 18 לפסק דינו של השופט ד' חשין; ע"פ 6131/01 מדינת ישראל נ' פרבשטיין, פ"ד נו(2) 30, 24 (2001)) (ע"פ 10715/08 ולס נ' מדינת ישראל, פסקה 34 לפסק דינו של השופט לוי (1.9.2009)).

כן ראו ע"פ 2566/14 גלפונד נ' מדינת ישראל, פסקה 31 (17.2.2016); ע"פ 6809/09 מלינובסקי נ' מדינת ישראל, פסקה 37 (31.3.2011); וע"פ 7010/09 אבשלומוב נ' מדינת ישראל, פסקה 14 לפסק דינו של השופט עמית (5.7.2012).

29. המקרה שלפנינו אינו אחד מהמקרים החריגים שבהם ראוי שנתערב, כערכאת ערעור, בהכרעתה של הערכאה הדיונית בין חוות הדעת של שני המומחים. בית משפט קמא ביכר את חוות דעתו של בוחן התנועה לאחר שבחן לעומק את חוות הדעת שלו, לאחר שהשווה אותה לחוות הדעת של מומחה הגנה, ותוך שהוא מפנה לכשלים ולקשיים ולא מתעלם מהם. בית המשפט קמא שמע ארוכות את עדויותיהם והתרשם באופן בלתי אמצעי מתשובותיהם במסגרת החקירות שנערכו על ידי באי כוח הצדדים, והגיע למסקנה אשר אליה הגיע. יש עוד לזכור כי בעצם קיומם של חילוקי דעות בין המומחים אין כדי לגרוע ממשקלה של חוות הדעת שאותה מצא בית המשפט מהימנה ואמינה לאחר בחינה ודרישה (ע"פ 7939/10 **זדורוב נ' מדינת ישראל**, פסקה 43 לפסק דינו של השופט עמית (23.12.2015)). על כן, לא שוכנעתי כי המערער הצביע על נתון שיש בו כדי להטיל ספק או כדי להצביע על "טעות ברורה ובולטת" בהעדפתו של בית משפט קמא את חוות דעתו של בוחן התנועה על פני זו של מומחה ההגנה ואין כל עילה להתערבות בהחלטת בית המשפט לאמץ את מסקנותיו של בוחן התנועה.

האם קיימות ראיות לגבי רשלנות מצד המנוח או מצד שני הנהגים האחרים?

30. המערער טען בהקשר זה כי המנוח לא שמר מרחק מספק מאחורי הטרקטור, כי לא היה בכביש כל מכשול אשר מנע מהמנוח, אמסלם ולוי להבחין מבעוד מועד בכך שהמערער סוטה עם הטרקטור לשמאל, וכי הם היו יכולים להבחין בסטייה "בזמן" ולמנוע את התאונה.

31. דא עקא, שטענות עובדתיות אלו לא הוכחו.

אמסלם ולוי העידו שניהם כי המנוח ניסה לעקוף את הטרקטור כדי להימנע מהתאונה אך לא הצליח להספיק לעשות כן. הם מעידים על עצמם כי אף הם ניסו לסטות הצידה ולהתחמק מהפגיעה בטרקטור, ולוי העיד כי אף הספיק לנסות לבלום - אך לא הצליחו למנוע את התנגשות. אמסלם העיד כי הבחין בטרקטור נוסע כאשר חציו על השול וחציו על הנתיב בטרם החל הטרקטור לסטות שמאלה. אמסלם העיד עוד כי הטרקטור החל בפתאומיות בביצוע פניית פרסה ותיאר כי באותה העת המנוח היה במרחק של כ-20 מטר מהטרקטור והוא היה במרחק של כ-40 מטר מהטרקטור. לוי העיד כי הבחין בטרקטור כאשר הוא כבר חוסם את שני הנתיבים, וניסה לבלום אך לא הצליח למנוע את ההתנגשות. לגבי מהירות נסיעתם - אמסלם ציין כי המהירות הייתה כ-90 קמ"ש (עמ' 4 שורה 5), ולוי לא העיד לגבי נקודה זו. עדויות אלו התקבלו על ידי בית המשפט קמא.

32. המערער לא הציג גרסה עובדתית נוגדת, והוא לא התייחס בעדותו לנהיגתו של המנוח עובר להתנגשות, או להתנהלות של אמסלם או לוי, שכן לטענתו הוא לא ראה כלום עד אשר הרגיש את החבטות, וכדבריו במשטרה: "אני לא ראיתי אותם בכלל לפני ההתנגשות" (חקירה מיום 5.5.2012, מוצג ת/12, עמ' 2, שורה 25). מכאן שלמעט אמירתו של אמסלם, אין כל ראיות לגבי התנהלות האופנועים ובוודאי שלא הוכחה רשלנות מצד המנוח.

הכיסוי הביטוחי -

33. כאשר נחקר המערער ביום האירוע, 5.5.2012, הוא מסר כי יש לטרקטור ביטוח, וכי הוא יוצג בהמשך. בחקירה במשטרה ביום 8.5.2012, שלושה ימים לאחר האירוע (ת/13), מופנה המערער לכך שפוליסת הביטוח שהוא הציג לגבי הטרקטור שולמה ביום 7.5.2012, כלומר - יומיים **לאחר** התאונה. הוא נשאל אם הוא יכול להציג פוליסה שהייתה בתוקף ביום התאונה, ותשובתו לא ברורה כלל ועיקר. מחקירתו של המערער בבית המשפט (עמ' 22-23 לפרוטוקול קמא) עולה כי לא היה לו ביטוח במועד האירוע, ובכל אופן - לא הוצגה למשטרה או כראיה מהלך הדיון פוליסה בת תוקף ליום האירוע.

סיכום הממצאים העובדתיים -

34. נוכח האמור מעלה, המסקנה המתחייבת היא שאין כל מקום לשנות מהממצאים העובדתיים של הערכאה קמא, והם בתמצית הממצאים הבאים: המערער נסע בשול הימני, בשלב מסוים התחיל לבצע סיבוב פרסה, הטרקטור פנה שמאלה, כאשר הטרקטור כבר היה במהלך ביצוע סיבוב הפרסה כך שהוא נמצא לרוחב המסלול, פגע בו האופנוע של המנוח - בחלק הקדמי של הטרקטור, ולאחר מכן פגעו האופנועים השני והשלישי בכף האחורית. האופנועים הבחינו בכך שהטרקטור החל לבצע בפתאומיות את סיבוב הפרסה, כאשר היו במרחק של 20 עד 40 מטר ממנו, וכל שלושת האופנועים ניסו לבלום או לסטות לצדדים על מנת למנוע את ההתנגשות בטרקטור, למרבית הצער - ללא הצלחה. בין המסלולים - קו הפרדה לבן רצוף.

המסקנות המשפטיות -

35. עתה נבחן את טענות המערער לגבי המסקנות המשפטיות הנובעות מהקביעות העובדתיות, ואף כאן, אקדים את המאוחר ואומר כי לא נפלה כל שגגה במסקנות של בית המשפט קמא ולפיה יש להרשיע את המערער בעבירות שיוחסו לו - למעט לגבי סעיף חיקוק אחד.

עם זאת, אעיר כי הכרעת הדין לוקה מעט בחסר שכן, בית המשפט קמא לא דן באופן מפורט בעבירות השונות אשר יוחסו למערער בכתב האישום ובטענות לגבי אותן עבירות, ובחר להרשיע את המערער בכל העבירות אשר יוחסו לו, ללא שהוא בוחן את התקיימותם של כל הרכיבים הדורשים הוכחה בכל אחד ואחד מהחיקוקים הרבים שיוחסו למערער.

גרם מוות ברשלנות -

36. סעיף 304 לחוק העונשין, מורנו כך:

"הגורם ברשלנות למותו של אדם, דינו - מאסר שלוש שנים."

37. האם המערער התרשל? ברור כי התשובה חיובית. מי שבוחר לבצע סיבוב פרסה, כך לפתע פתאום, עם טרקטור אליו רתומה כף אחורית, בכביש שבו קיים קו הפרדה רצוף לבן - הינו **לכל הפחות** רשולן וסוטה בהתנהלותו מכל סטנדרט התנהגות סביר. אין כל נפקות לשאלה אם קו ההפרדה הרצוף הלבן סומן כדין או שלא סומן כדין - כי מבחינתו של המערער היה קו לבן רציף, והוא אף טוען שהוא ידע שהמשמעות הינה שאסור לו לחצות את הקו ושאסור לו לבצע סיבוב פרסה. אין אף כל נפקות לשדה הראייה המדויק (ולשלל הטענות לגבי אופן מדידת שדה הראייה מטעם בוחן התנועה) - שכן אף אם שדה הראייה של המערער היה מוגבל והוא לא ראה את האופנועים, היה עליו להימנע מביצוע פניית הפרסה, דווקא בשל תנאי הראות החלקיים הנטענים - והרי בדיוק בשל כך קיים במקום קו הפרדה רציף. טענת המערער לפיה הוא "רק" סטה מעט שמאלה בשל הצמחייה ולא ראה, או שלא יכול היה לראות, את האופנועים שמגיחים בכביש לעברו - נדחתה מבחינה עובדתית, ולכן - ביצוע סיבוב הפרסה בנסיבות עולה כדי רשלנות רבתי, ואין צורך להוסיף.

38. האם הייתה רשלנות תורמת מצד המנוח ושני הרוכבים הנוספים? על פי ההלכה אין ב"רשלנות תורמת" מצד הנפגע בתאונה כדי להוות לנאשם הגנה מפני הרשעתו בעבירה של גרם מוות ברשלנות (יעקב קדמי, **על הדין בפלילים - חוק העונשין**, חלק שלישי, עמ' 1211). אותה רשלנות מצד הנפגע, יכולה להילקח בחשבון רק כאשר עסקינן במצב של רשלנות או התנהלות העולות כדי ניתוק הקשר הסיבתי בין התנהגות הנאשם לבין התוצאה של התאונה, בבחינת "גורם זר מתערב". המבחן באמצעותו בוחנים את שאלת התקיימותה של רשלנות מצד הנפגע, העולה כדי היותה "גורם זר מתערב" המנתק את הקשר הסיבתי - הוא מבחן הצפיית הסבירה.

לעניין זה ראו את הדברים שנאמרו ברע"פ 7468/07 **לוקשינסקי נ' מדינת ישראל** (19.03.2012):

"כידוע, גם רשלנות חמורה מצדו של הנפגע איננה מספיקה לנתק באופן אוטומטי את הקשר הסיבתי המשפטי בין המעשה לבין התוצאה, והשאלה היא לעולם שאלת גדרה של חובת הצפיית הראויה (ראו: דנ"פ 983/02 **יעקובוב נ' מדינת ישראל**, פ"ד נו(4) 385, 393 (2002); עניין שטרייזנט, בעמ' 518)."

אזכיר שוב כי המערער טען שהמנוח לא שמר מרחק מהטרקטור וכי היה צריך להבחין מבעוד מועד בכך

שהמערער סוטה לשמאל. לטענת המערער, אי שמירת המרחק גרמה לכך שהמנוח, אמסלם ולוי לא ראו את הטרקטור - והתנהגות זו הביאה לניתוק הקשר הסיבתי בין סטייתו של הטרקטור שמאלה לבין התוצאה הקטלנית של מות המנוח והחבלות הממשיות שנגרמו לאמסלם ולוי.

יש לדחות טענות אלו, שכן נקבע מעלה שלא הוכחה כל רשלנות מצד המנוח או אמסלם או לוי, ובוודאי שלא רשלנות שעולה כדי "גורם זר מתערב" המנתק את הקשר הסיבתי. אף אם נחיל את מבחן הצפיות הסבירה על נסיבות התאונה - יש לקבוע כי המערער היה יכול והיה צריך לצפות את האפשרות שהאופנועים (או כל כלי רכב אחר) יגיעו מאחור, ולכן היה עליו לוודא שאין כלי רכב מתקרבים עובר לתחילת ביצוע הסטייה שמאלה. יוער עוד כי אם טענת המערער הינה שהוא לא יכול היה לראות את האופנועים - אזי שאף הם לא היו יכולים לראות אותו, ויש לדחות את טיעונו לגבי רשלנות מצד רוכבי האופנועים אף מן הטעם הזה.

39. אפנה בהקשר זה לרע"פ 1583/14 **שמיר נ' מדינת ישראל** (11.3.2014), בעקבות ת"ד (שלום פ"ת) 8468-02-11 **מדינת ישראל נ' שמיר** (5.4.2012) ועפ"ת (מחוזי מרכז) 49512-07-13 **שמיר נ' מדינת ישראל** (2.2.2014). באותו המקרה, הנהג הנאשם בצע פניית פרסה במקום בו מפריד בין המסלולים קו הפרדה רצוף, והדבר גרם להתנגשות עם רכב אחר ולפגיעות קשות. הנאשם הודה בביצוע העבירה הכרוכה בביצוע פניית הפרסה "מעל" קו ההפרדה הרצוף, ולכן אין דיון מעמיק בהכרעת הדין, ועם זאת, במסגרת הערעור שלו על גזר הדין, נאמרו הדברים הבאים:

"בחנתי את נסיבות התאונה כפי שעולה מעובדות כתב האישום בהם הודה הנאשם ומצאתי כי אכן מדובר ברף רשלנות גבוה. הנאשם ביצע פניית פרסה תוך כדי נהיגה, כאשר עליו מוטלת חובת זהירות מוגברת כביטוייה בתקנה 44 לתקנות התעבורה ובמקרה דנן לא רק שהנאשם לא נקט באמצעי זהירות הנדרשים אלא שמצא לבצע את הפרסה תוך כדי חציית קו הפרדה רצוף בדרך בין עירונית. נסיבות אירוע התאונה אינן מצביעות על רשלנות רגעית, אובדן שליטה רגעי או חוסר תשומת לב רגעי. מדובר בפעולה רצונית ומחושבת של נהג שמחליט באמצע הנסיעה לבצע פניית פרסה בכביש בין עירוני מבלי לנקוט באמצעי זהירות הנדרשים ובהתעלם מקיום קו הפרדה רצוף."

מקרה נוסף התברר בע"פ (מחוזי י-ם) 2375/08 **איאד אבו עקל נ' מדינת ישראל** (21.12.2008), כאשר אף שם יוחסה לנאשם עבירה שעניינה ביצוע פניית פרסה במקום בו קיים קו הפרדה רצוף. הנאשם שם החל לבצע את סיבוב הפרסה ופנה שמאלה, אך נמלך בדעתו ולא השלים את ביצוע סיבוב הפרסה. בשלב שבו הנאשם שם ביצע את הפנייה שמאלה, התרחשה התנגשות עם קטנוע שרכב מאחוריו (בדומה למקרה שבפנינו). הנאשם לא הורשע בביצוע סיבוב הפרסה (שכן הסיבוב לא הושלם), אך הורשע בעבירות אחרות, תוך שנקבע (פסקה 19 ואילך) כי:

"אילולא נהג המערער רכבו שמאלה במטרה לבצע פניית הפרסה, היה המתלון ממשיך בנסיעתו באין מפריע והשניים לא היו מתנגשים זה בזה. אי לכך, משנהג המערער בחוסר זהירות כאמור, גרם לתאונת הדרכים על כלל השלכותיה."

בנוסף, הועלתה אף שם הטענה לפיה המתלון ניתק בהתנהגותו את הקשר הסיבתי שבין מעשי הנאשם לבין גרם התאונה כאשר לא שמר מרחק די הצורך מהנאשם. בית המשפט שם מצא שאכן המתלון שם לא שמר מספיק מרחק מהנאשם, ולמרות זאת, נקבע כי:

"אין בדבר כדי לשלול את חלקו של המערער באשר האשם העיקרי לתאונה היה מנת חלקו כך שאין לזכותו מן העבירה הכרוכה בגרימתה."

40. לכן, היה מקום להרשיע את המערער בעבירה לפי סעיף 304 לחוק העונשין.

41. נגזרת של האמור הינה שיש אף להרשיעו בעבירה לפי סעיף 64 לפקודת התעבורה, הקובע כך:

"העובר עבירה לפי סעיף 304 לחוק העונשין, תשל"ז-1977, תוך שימוש ברכב, דינו - מאסר שלוש שנים ולא פחות משישה חודשים; אולם רשאי בית המשפט, אם ראה שהנסיבות מצדיקות זאת, שלא לפסוק מאסר מינימום כאמור מטעמים שיפרש בפסק הדין".

בנוסף, מתקיימים גם רכיבי סעיף 40 לפקודת התעבורה, לאמור:

"הורשע אדם על עבירה כאמור בסעיף 64 או לפי סעיף 64א, דינו - בנוסף לכל עונש אחר - פסילה מקבל או מהחזיק רשיון נהיגה לתקופה שלא תפחת משלוש שנים; אולם רשאי בית המשפט, בנסיבות מיוחדות שיפרש בפסק הדין, להורות על פסילה לתקופה קצרה יותר."

אי-מתן זכות קדימה -

42. בין העבירות בהן הורשע המערער, נמצאת גם עבירה של אי מתן זכות קדימה לפי תקנה 64(א)(2) לתקנות התעבורה, שלשונה:

"64. (א) לא

הוצב תמרור המורה על מתן זכות קדימה בצומת או על עצירה לפני הצומת בכיוון הנסיעה של נוהג הרכב, יחולו הוראות אלה:

(1) נתקרב לצומת כמה כלי רכב מצדדים שונים, יתן נוהג רכב את זכות הקדימה לכלי רכב הבאים מימין;

(2) נוהג רכב, המתקרב לצומת או הנמצא בצומת ועומד לפנות שמאלה או לפנות בפניית פרסה לשמאל יתן זכות קדימה לרכב הבא ממולו והנמצא בצומת או קרוב לצומת וזאת מבלי לגרוע מהאמור בפסקה (1);

(3) נוהג רכב היוצא מדרך עפר ועומד להיכנס לדרך סלולה או לחצותה יתן זכות קדימה לרכב המתקרב בדרך הסלולה."

43. בקשר לעבירה זו, טען בא כוחו של המערער בסיכומיו בעל-פה בבית המשפט קמא, כי העבירה מתייחסת לסיטואציה של פניית פרסה **בצומת**, שאיננה קיימת בנסיבות המקרה הנדון (עמ' 42, ש' 22-23 לפרוטוקול). בא כוחה של המשיבה לא השיב לטענה זו.

בהכרעת הדין קמא, לא התייחס בית המשפט קמא לטענה זו, בהתייחס לתקנה 64 לתקנות התעבורה, אלא כאמור קבע רק כי יש להרשיע את המערער "בכל העבירות שיוחסו לו" בכתב האישום.

44. בהודעת הערעור, הגם שהיא מדקדקת בכל פרט ופרט מהכרעת הדין בהיבט העובדתי, לא חזר המערער על טענותיו בכל הנוגע לעבירת אי מתן זכות הקדימה בהיבט המשפטי, ולכאורה ניתן היה לומר כי הוא זנח את הטענה במסגרת הליך הערעור. ואולם, לאחר שבחנתי את הוראות התקנה, שוכנעתי כי יש ממש בטענה, ומכאן שיש להורות על

זיכוי המערער מהעבירה לפי תקנה 64(א)(2) לתקנות התעבורה, שעה שהיא איננה רלבנטית לנסיבות המקרה הנדון. העבירה מתייחסת לנסיבות בהן לא ניתנת זכות קדימה כאשר רכב מתקרב לצומת או נמצא בצומת ומבקש לפנות שמאלה או לבצע פניית פרסה. ברי, כי נסיבות התיק דנן שונות הן, כיון שאין עסקינן בצומת וישנם חיקוקים אחרים ה"חולשים" על ההתנהגות של המערער. משכך, יש להורות על זיכוי המערער מהעבירה לפי תקנה 64(א)(2) לתקנות התעבורה.

יתר הוראות החיקוק:

45. בנוסף על העבירות אשר אליהן התייחסתי בפירוט מעלה, הורשע הנאשם בעבירות נוספות. לא הועלו טענות לגביהן, ומעבר מדוקדק על לשון החיקוקים מוביל למסקנה כי בדין הורשע המערער אף בהן. לא מצאתי כי יש מקום להאריך בהקשר זה, ורק בתמצית אפנה לסעיפים המתאימים.

46. תקנה 41 לתקנות התעבורה, קובעת כי "נוהג רכב לא יפנה ימינה או שמאלה תוך כדי נסיעה או כשהוא מתחיל לנסוע ולא יסטה מקו נסיעתו, אלא במהירות סבירה ובמידה שהוא יכול לעשות זאת בבטחה בלי להפריע את התנועה ובלי לסכן אדם או רכוש". המערער פנה שמאלה וסטה ממסלול נסיעתו, שלא בבטחה ותוך שהוא מסכן אדם ורכוש - באופן ברור.

סעיף 38(3) לפקודת התעבורה, קובע כי אם הורשע אדם באחת מהעבירות שמפורטות באותו הסעיף, וככל שההרשעה "נובעת מנהיגת רכב שגרמה לתאונת דרכים בה נחבל אדם חבלה של ממש - דינו - בנוסף לכל עונש אחר - פסילה מקבל או מהחזיק רישיון נהיגה לתקופה שלא תפחת משלושה חדשים". ברי כי מתקיימות גם הוראותיו של חיקוק זה.

תקנה 21(ב)(2) לתקנות התעבורה, שעניינה גרימת נזק, קובעת כי "כל עובר דרך חייב להתנהג באופן שלא ... יגרום נזק לאדם או לרכוש ולא יתן מקום לגרום נזק כאמור". גם יסודות תקנה זו מתקיימים.

בסעיף 2 לפקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], נקבע בס"ק (א) כי: "לא ישתמש אדם ... ברכב מנועי, אלא אם יש על שימוש שלו או של האדם האחר באותו רכב פוליסה בת-תוקף לפי דרישותיה של פקודה זו", ובס"ק (ב) נקבע כי: "העובר על הוראות סעיף קטן (א), דינו - מאסר שלושה חדשים או קנס 750 לירות, ורשאי בית המשפט, בנוסף לכל עונש אחר, לפסול אותו מקבל או מהחזיק רישיון נהיגה כאמור בסעיף 36א לפקודת התעבורה, או לפסלו מקבל או מהחזיק רישיון רכב לסוג מסוים של רכב או לרכב מסוים, לתקופה שלא תפחת משנים-עשר חודש". לאור האמור מעלה, למערער לא היה ביטוח תקף ביום האירוע, ולכן - חלות הוראות חיקוק זה.

סיכום -

47. לאור המקובץ, אמליץ לדחות את הערעור, למעט זיכוי המערער מהעבירה לפי תקנה 64(א)(2) לתקנות התעבורה.

תמר נאות פרי, שופטת

השופט ד"ר רון שפירא, סגן נשיא [אב"ד]:

אני מסכים.

אוסף כי ההנחה שבבסיס טעון ב"כ הנאשם לפיה כאשר נהג פוגע מגיע בנסיעה מאחורי הרכב שבו פגע כי אז הוא האשם בקרות התאונה אינה חלה במקרה בו הנהג שנסע מלפנים מבצע עבירת תעבורה שהיא הגורם העיקרי לקרות התאונה. במקרה שבפנינו הוכח, בראיות טובות ומעבר לספק הסביר, כי המערער היה זה שסטה מכיוון הנסיעה המותר כדי לבצע פניית פרסה בכביש, בניגוד למותר בהתאם לתנאי הכביש. לא הובאה כל ראיה כי נהגי האופנועים, ובהם המנוח, ביצעו עבירת תעבורה כל שהיא. במצב דברים זה שינוי כיוון הנסיעה המפתיע של המערער הוא זה שגרם לנהגי האופנועים להתנגש בו. מכאן שהגם שהאופנועים הגיחו מאחורי המערער הוא האחראי לקרות התאונה.

לא מצאתי גם כל פגם בקבלת המזכר שרשם השוטר המתעד את השיחה עם המערער כאשר הגיע לזירה, פנה למערער ושאל "מה קרה", והמערער השיב לו כי הוא "ביצע סיבוב פרסה ואז האופנועים התנגשו בו". נעיר בעניין זה כי מעבר ליישום הנכון של ההלכה הפסוקה ע"י בית משפט קמא, הרי שזו גם מגמת הפסיקה בארה"ב, מקום בו באו לעולם כללי הפסלות. גם שם המגמה היא לעשות אבחנה בין תקלות בחקירה שהן פועל יוצא של טעות בתום לב או רשלנות של הגורם החוקר, לבין פגיעה מכוונת בזכויות חשוד והתעלמות מכוונת מזכויותיו, במטרה להוציא ממנו הודאה. ככל שמדובר בטעות או ברשלנות, **ובמיוחד כשאלו לא פגעו ברצונו החופשי של הנאשם, עת נחקר כחשוד**, כי אז אין מקום לפסול את הראיות שהושגו במסגרת אותו הליך, זאת גם אם נפל בו פגם [ראו: Herring V. U.S., 555 U.S. (פסק דין מיום 14.1.2009); U.S. V. Leon, 468 U.S. 897; ראה גם: Arizona V. Evans, 514 U.S. 1, 14-15; Herring V. U.S., 555 U.S.]. דין שקדם לפרשת Herring, שם הושארה שאלת קבילות ראיות שהושגו אגב ביצוע פעולה מוטעית עקב טעות של שוטר בתום לב, בצריך עיון.

בסיכומי של דבר אני מצטרף לחברתי במסקנה כי יש להותיר את הרשעתו של המערער בעינה, למעט הסייג בנוגע לעבירה לפי סעיף 64(א)(2), כפי שפורט בפסק דינה.

ד"ר רון שפירא, סגן נשיא
[אב"ד]

השופט בטינה טאובר:

אני מסכימה.

בטינה טאובר, שופטת

הוחלט לדחות את הערעור ברובו, ולקבלו רק באופן שאנו מורים על זיכוי הנאשם מההרשעה בעבירה מכוח תקנה 64(א)(2) לתקנות התעבורה תשכ"א-1961. שאר רכיבי הכרעת הדין נותרו על כנם, וכך גם כל רכיבי גזר הדין.

ניתן היום, י"ט תמוז תשע"ז, 13 יולי 2017, במעמד המערער וב"כ הצדדים.

תמר נאות פרי, שופטת

בטינה טאובר,
שופטת

ד"ר רון שפירא, סגן נשיא
[אב"ד]